

UZASADNIENIE

Celem projektowanej ustawy jest stworzenie warunków sprzyjających pełniejszej integracji cudzoziemców przed przyznaniem im obywatelstwa polskiego. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez zmianę w ustawie z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2023 r. poz. 1989 oraz z 2025 r. poz. 622 i 921) jednej z przesłanek uznania cudzoziemca za obywatela polskiego.

Projektowana ustawa w art. 1 przewiduje zmianę art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy o obywatelstwie polskim, wydłużając minimalny okres nieprzerwanego pobytu w Polsce (na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub prawa stałego pobytu) wymagany do uznania cudzoziemca za obywatela polskiego, z 3 do 10 lat. Pozostałe warunki, takie jak stabilne źródło dochodu, tytuł prawny do lokalu mieszkalnego oraz znajomość języka polskiego pozostają bez zmian.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym wskazany w art. 30 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy okres po upływie którego cudzoziemca uznaje się obywatela polskiego wynosi co najmniej 3 lata, natomiast projektowana zmiana wydłuża go do co najmniej 10 lat.

Instytucja uznania za obywatela wyrasta z przesłanki istnienia trwałych, rzeczywistych związków cudzoziemca z państwem i społeczeństwem, przejawiających się na różnych płaszczyznach, m.in. stałego zamieszkania w danym państwie, wykonywania legalnej pracy, prowadzenia własnej działalności gospodarczej, posiadania tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego czy też znajomości języka polskiego. Generalnie rzecz ujmując przesłanki te wskazują na skoncentrowanie życia cudzoziemca w danym państwie i bezkonfliktowym jego funkcjonowaniu w ramach relacji społecznych. W opinii projektodawcy istnienie tej właśnie ukształtowanej, trwałej, faktycznej więzi pomiędzy cudzoziemcem a wspólnotą państwową uzasadnia przyjęcie go do tej wspólnoty, jednakże wytworzenie takich więzi, zintegrowania ze wspólnotą państwową wymaga czasu a obowiązujący obecnie w przepisach 3-letni okres jest niewystarczający. Fundamentem zintegrowania ze wspólnotą danego państwa jest bowiem w sposób oczywisty przebywanie w danym państwie i funkcjonowanie w ramach społeczeństwa tego państwa przed odpowiednio długim okresem. Nie może być integracji uzasadniającej uczestnictwo we wspólnocie obywateli bez przebywania w państwie i funkcjonowania w jego społeczeństwie. Obywatelstwo jest bowiem przede wszystkim przynależnością do wspólnoty politycznej, historycznej, kulturowej i aksjologicznej, z czym

wiąże się nie tylko katalog uprawnień, lecz także obowiązek dbałości i ponoszenia odpowiedzialności za dobro wspólne, którym dla wszystkich obywateli powinna być Rzeczpospolita Polska.

Warto zauważyć, że obecny 3-letni okres pobytu wymagany do uzyskania obywatelstwa jest jednym z najkrótszych w Unii Europejskiej, co może nie zapewniać wystarczającego czasu na opanowanie języka polskiego na poziomie B1, zrozumienie kultury oraz pełną adaptację do realiów społeczno-prawnych. Dla porównania, kraje takie jak Węgry wymagają 8 lat, Włochy i Austria 10 lat, Hiszpania 10 lat, co pozwala na lepsze przygotowanie kandydatów do roli obywateli¹. Wydłużenie okresu nieprzerwanego pobytu w Polsce do 10 lat odpowiada tym standardom, wspierając lepszą asymilację. Dłuższy okres pobytu zapewnia więcej czasu na integrację, co jest kluczowe dla harmonijnego współistnienia w społeczeństwie polskim. Przyznanie obywatelstwa w wielu krajach Unii Europejskiej jest poprzedzone obowiązkiem długoletniego pobytu, co odzwierciedla wspólne podejście do integracji imigrantów. Państwa takie jak Francja (5 lat, z możliwością skrócenia do 2 lat dla absolwentów), Niemcy (5 lat, z możliwością skrócenia do 3 lat po kursie integracyjnym), Czechy (5 lat) oraz wspomniane Węgry, Włochy i Austria stosują dłuższe okresy, co sprzyja stabilności społecznej i gospodarczej.² Wydłużenie okresu nieprzerwanego pobytu do 10 lat pozwoli Polsce lepiej wpisać się w te standardy, wzmacniając jej pozycję w unijnej polityce migracyjnej.

Dłuższy okres pobytu umożliwi włączenie się do wspólnoty naszego Państwa osób związanych z nim silnymi więzami faktycznymi na różnych płaszczyznach, przełoży się to na większą spójność społeczną i potencjalne korzyści gospodarcze, takie jak zwiększone inwestycje w nieruchomości czy przedsiębiorczość.

Proponowana zmiana odpowiada zatem na potrzebę zapewnienia głębszej integracji cudzoziemców z polskim społeczeństwem, dostosowania regulacji do standardów krajów Unii Europejskiej oraz stanowi próbę odpowiedzi na wyzwania związane z rosnącą imigracją. Wprowadzenie projektowanych zmian jest istotne dla zapewnienia stabilności społecznej i gospodarczej Polski w obliczu dynamicznie rosnącej migracji.

W przepisie przejściowym wskazano, że do postępowań w sprawie uznania za obywatela polskiego wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy

¹ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/citizenship/> (stan na dzień: 21.04.2025 r.).

² <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/citizenship/> (stan na dzień: 21.04.2025 r.).

zastosowanie będą miały przepisy dotychczasowe. Gwarantuje to ochronę praw nabytych i płynne wdrożenie projektowanej regulacji.

Proponuje się by ustawa weszła w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Skutki dla budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Projektowana ustawa będzie wywoływała skutki dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Ustalenie konkretnych wartości nominalnych tych skutków jest jednak trudne do oszacowania. Przewiduje się w przypadku budżetu państwa spadek dochodów z tytułu opłaty za decyzję o uznaniu za obywatela polskiego. Opłata za decyzję od 1 sierpnia 2025 r. wynosi 1000 zł. Obniżenie liczby wniosków o 10-30% może więc wywołać ubytek w rocznych dochodach budżetowych od 1 mln zł do 3 mln zł przy założeniu, że rocznie rozpatrywanych jest ok. 10.000 wniosków o uznanie za obywatela polskiego.³ Spadek ten zostanie częściowo zrównoważony przez oszczędności na świadczeniach socjalnych. Zmniejszenie liczby wniosków może przynieść oszczędności administracyjne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego w regionach o dużej migracji takich jak Kraków, Warszawa czy Wrocław. Mogą one wynieść od kilku do kilkunastu tysięcy zł rocznie na jednostkę.

Skutki gospodarcze

Projektowane regulacje będą miały pozytywne skutki gospodarcze w postaci zwiększonych inwestycji w nieruchomości czy przedsiębiorczość poczynionych przez cudzoziemców, którzy zdecydują się pozostać w Polsce przez 10 lat. Jednocześnie wydłużenie okresu oczekiwania na uzyskanie obywatelstwa polskiego niesie ryzyko zmniejszenia atrakcyjności Polski dla migrantów co może negatywnie wpłynąć na rynek pracy i ograniczyć korzyści gospodarcze.

Skutki społeczne

Dłuższy okres pobytu zapewni cudzoziemcom więcej czasu na stworzenie trwałej i faktycznej więzi ze wspólnotą państwową i sprzyja lepszej i pełniejszej integracji.

Projekt ustawy nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców.

³ Liczba ok. 10.000 wniosków została przedstawiona przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w OSR do projektu ustawy z dnia 25 czerwca 2025 r. o zmianie ustawy o repatriacji oraz niektórych innych ustaw, w której to ustawie opłata za wydanie decyzji o uznaniu za obywatela polskiego została podniesiona z 219 zł do 1000 zł.

Projekt ustawy nie będzie miał wpływu na sytuację mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt nie zawiera przepisów regulacyjnych lub przepisów określających wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334).

Nie ma możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do projektowanej ustawy środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Normowanie spraw dotyczących obywatelstwa jest pozostawione suwerennym decyzjom państwa.

Projektowane przepisy są zgodne z zasadami proporcjonalności, uzasadnionego i niedyskryminującego charakteru. Przepisy projektu ustawy są uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego i tym samym nie wykraczają poza to, co niezbędne.

Projekt ustawy nie wywiera wpływu na obszar danych osobowych. W związku z tym nie przeprowadzono oceny skutków ochrony danych osobowych, o której mowa w art. 35 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projekt ustawy nie zawiera wymogów nakładanych na usługodawców podlegających notyfikacji, o której mowa w art. 15 ust. 7 lub art. 39 ust. 5 dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 376 z 27.12.2006, str. 36).

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu.